

ВІСНИК ЦЕНТРУ®

Газовий ринок України: уряд турбується про ціни, нехтуючи розвитком галузі

Швидкі зміни на ринку газу України потребують вироблення нової державної політики. З 1 січня 2006 року відбулося переформатування ринку природного газу в Україні, до якого ані українська влада, ані учасники ринку виявилися неготовими. За нових обставин умови функціонування ринку визначаються не міждержавними угодами, а політикою компаній газового сектору. За відсутності чіткої державної політики різко зростає ризик зловживання компаніями монопольним становищем і неефективного ціноутворення та розподілу ресурсів

Розвиток українського газового ринку перебуває під пильною увагою засобів масової інформації, громадськості, урядовців і політиків. Проте їхні коментарі щодо подій на ринку часто односторонні та протилежні за змістом, а отже, реальної картини ситуації на газовому ринку немає. Для обговорення варіантів розвитку газового ринку України з усіма його учасниками Агентство управління громадськими зв'язками та МЦПД 16 жовтня 2006 року провели круглий стіл "Переформатування українського ринку газу: нові виклики та перспективи".

В обговоренні взяли участь представники центральних органів виконавчої влади, апарату Верховної Ради, представники бізнесу, а також науковці, незалежні експерти та журналісти. Позиції представників груп інтересів представили президент Асоціації "Газові трейдери України" Роман Сторожев, заступник керівника Управління енергетичної безпеки РНБО Юрій Шульга, керівник напряму із забезпечення газом підприємств групи "Метінвест Холдинг" Андрій Чабаненко, генеральний директор ТОВ "Нафтогазбудінформатика" Леонід Уніговський, редактор економічного відділу електронного видання "Українська правда" Ігор Луценко.

На думку пана Сторожева, внаслідок переформатування загострилися давні проблеми українського газового ринку: відсутність прозорого й економічно обґрунтованого механізму формування цін і тарифів, недосконалість законодавства. Пан Сторожев зауважив, що перехресне субсидування споживачів соціальної та бюджетної сфери ускладнює співпрацю незалежних газотрейдерів та інших учасників ринку, зокрема теплокомуненерго. Оскільки

увідповіднення внутрішніх цін на газ до ринкового рівня неможливе без конкуренції та наявності вільних обсягів газу, потрібно збільшувати кількість імпортерів газу.

Андрій Чабаненко наголосив, що стабільність і гарантованість поставок газу для металургії так само важливі, як і ціна газу. Проте нині, на його думку, бізнес не може спрогнозувати майбутню ціну газу. Погодившись, що конкуренція може знизити ціни, пан Чабаненко вважає малоімовірним появу найближчим часом альтернативи схемі RosUkrEnergo – "УкрГаз-Енерго", оскільки поточна ситуація влаштовує компанію "Газпром".

На думку Юрія Шульги, щоб поліпшити ситуацію на газовому ринку, українському уряду потрібно: 1) домовитися про поставки газу з Росією, Туркменистаном і Казахстаном; 2) зробити ревізію наявних енергетичних ресурсів; 3) збільшити видобуток газу в країні; 4) стимулювати енергозбереження. Пан Шульга також зауважив, що підвищення внутрішніх цін на газ повинно бути поступовим для зменшення шоку для економіки країни та населення.

Леонід Уніговський наголосив на необхідності ухвалення закону "Про ринок газу" вже нинішнього року. На його думку, усі п'ять редакцій цього законопроекту потребують доопрацювання, оскільки вони не містять прав і відповідальності учасників ринку та не визначають механізмів функціонування газового ринку. Як приклад можливих змін на ринку у майбутньому було запропоновано створити біржі або електронні майданчики для продажу газу, що дасть змогу залучити нових постачальників газу. Він також зазначив, що попри проблеми у роботі НАК "Нафтогаз України", значення

компанії на ринку велике й успішність її роботи визначатиме великою мірою розвиток ринку.

Інший експерт, Ігор Луценко, переконаний, що проблема полягає в тому, що держава – неефективний власник, діяльність якої на газовому ринку призвела до збитків для української економіки. Так, на його думку, неефективний менеджмент у компанії НАК "Нафтогаз України" призвів до втрати державою ринку промислових споживачів газу та можливості здійснювати прямі закупівлі туркменського газу. Тому, вважає пан Луценко, потрібно приватизувати активи в галузі та максимально лібералізувати ринок газу. Ігор Луценко також порекомендував бізнесу об'єднатися в союз великих споживачів газу, аби стати рівноправним з компанією "Нафтогаз України" покупцем газу і краще відстоювати свої інтереси.

Резюмуючи підсумки круглого столу, зазначимо одну з головних проблем галузі: брак довгострокового бачення урядом стану газового ринку країни. Саме уряд має розробити таке бачення, оскільки бізнес цікавить лише кінцевий результат політики – ціна газу й умови його продажу та купівлі. Треба визнати, що лібералізація на цьому етапі розвитку газового ринку України не призведе до зниження цін у короткостроковій перспективі. Проте заміна на ринку державної монополії на приватну зумовлює потребу в посиленні ефективності державного регулювання, що захищатиме інтереси всіх сторін – і постачальників послуг, і споживачів.

На жаль, представники українського уряду, зокрема профільного міністерства, а також НАК "Нафтогаз України" та інших державних компаній галузі проігнорували запрошення на круглий стіл. Як результат, вони не змогли почути думки інших зацікавлених сторін щодо державної політики на ринку газу. З іншого боку, позиція уряду так і лишилася невідомою учасникам круглого столу. ■

За додатковою інформацією звертайтеся до Ільдара Газізуліна за телефоном (044) 484-4400 чи електронною поштою igazizullin@icps.kiev.ua.

Економічний прогноз для журналу "Комп&ньоН"

27 жовтня вийшов спеціальний проект ділового журналу "Комп&ньоН" – прогноз розвитку всіх основних галузей економіки України на 2007 рік. Вже третій рік постіль Міжнародний центр перспективних досліджень виконує для журналу фахове дослідження, головна мета якого – підвищити ефективність бізнес-рішень

2007 року локомотивом економічного зростання повинен стати внутрішній попит. Найвищу динаміку продемонструє ринок інвестицій, обсяги яких виростуть на 10% у реальному вирахованні. Підвищення внутрішнього споживання, перспективи в експортній діяльності й здорожчання сировини стимулюють компанії почати модернізацію виробництва й розширення потужностей. Особливо привабливими будуть фінансовий сектор, зокрема небанківський

фінансові установи, споживчий сектор, торгівля, нерухомість і машинобудування.

2007 року велике піднесення може показати медіа-бізнес. Торік обсяги медіа-ринку збільшилися на 66%, а доходи тільки в січні-серпні 2006 року становили 3 млрд. дол. США. Суттєві перспективи пов'язують з рекламою: галузь щороку демонструє стабільне зростання у 30% і 2007 року може впритул наблизитися до позначки 1,5 млрд. дол. США.

У п'ятірці лідерів упевнено тримаються інформаційні технології, де наступного року очікується прихід великих міжнародних ІТ-компаній. Стрімке зростання показує й туристична галузь: у першій половині 2006 року кількість українських туристів виросла майже вдвічі, тимчасом як сама Україна поки що не користується великим попитом у світі серед туристів через відсутність інфраструктури й розгорнутої рекламної кампанії українських курортів. Найвищі темпи зростання демонструють банки, чий загальний приріст вкладень в економіку країни за 9 місяців 2006 року становив 67 млрд. грн. Підвищений попит на кредитні ресурси збережеться й 2007 року. В українському фінансовому секторі збільшуватиметься частка іноземного капіталу, що нині становить 22%.

Рейтинг галузей української економіки за потенціалом зростання

Прогноз на 2007 рік			Прогноз на 2006 рік		
№	Галузь	Темпи зростання	№	Галузь	Темпи зростання
1	Банки	53%	1	Аудит і консалтинг	40%
2	Медіа-бізнес	51%	2	Реклама	35%
3	Реклама	37,5%	3	Банки	31%
4	ІТ	26%	4	ІТ	30%
5	Туризм	20%	5	Автомобілебудування	30%
6	Аудит і консалтинг	20%	6	Страховання	20%
7	Автомобілебудування	15,8%	7	Туризм	15,5%
8	Роздрібна торгівля	13%	8	Машинобудування	14%
9	Фармацевтика	12%	9	Роздрібна торгівля	13%
10	Машинобудування	8%	10	Харчова промисловість	8%

Зростання окремих галузей, на жаль, не сприяє загальному іміджу української економіки на світовому ринку. Цього року Україна втратила 10 позицій у світовому рейтингу конкурентоспроможності, відкотившись на 78 місце зі 125 можливих. І навіть за стабільної ситуації подальший потенціал зростання економіки висить на волоску. Головна проблема – в Україні немає жодного надійного внутрішнього довгострокового чинника зростання. ■

Повний прогноз читайте в № 43 (507) журналу "Комп&ньоН" від 27 жовтня 2006 року.

Замалі квоти на експорт зерна призведуть до втрат для бізнесу

Постановою від 11 жовтня 2006 року Кабінет Міністрів запровадив до кінця 2006 року квоту на експорт зерна в розмірі 1,6 млн. т (сума за всіма видами зерна). Квотуванням уряд намагається обмежити експорт зерна для забезпечення потреб внутрішнього ринку. Цього року суттєво зросли світові ціни на зерно, що зумовлено гіршим світовим урожаєм і зниженням світових запасів зерна. Як результат, експортувати пшеницю наразі набагато вигідніше, аніж продавати на внутрішньому ринку. Наприклад, закупівельні ціни до Держрезерву на пшеницю третього класу становлять 775–800 грн./т, четвертого – 675–680 грн./т, тимчасом як ціна на пшеницю за ф'ючерсними контрактами з виконанням у грудні 2006 року, укладеними 9 жовтня 2006 року на товарних біржах США, становила 181,6–195,6 дол. США/т.

Україна вже продала на експорт близько 5,5 млн. т зерна врожаю цього року. Загальний можливий експорт зерна цього сільськогосподарського року за різними оцінками становить від 9 до 11 млн. т. На думку економіста МЦПД Євгенія Ахтирко, встановлена урядом квота замала, адже навіть удвічі більша квота не призвела б до дефіциту на українському ринку зерна.

У виборі між наданням переваг експортерам зерна та захистом внутрішнього ринку уряд традиційно надає перевагу останньому.

Відсутність обмежень на експорт зерна призвела б до збільшення закупівельних цін на українському ринку і, можливо, до дефіциту зерна. Наслідком збільшення внутрішніх закупівельних цін було б здорожчання хлібобулочної продукції та кормів для птахівництва та тваринництва, що призвело б до ланцюгового збільшення цін на низку харчових продуктів. А в разі дефіциту Україна буде змушена імпортувати зерно в середині або наприкінці сільськогосподарського року за цінами, що, імовірно, перевищуватимуть поточні внутрішні ціни.

Замалий експорт у рамках зазначеної квоти призведе до перенасичення внутрішнього ринку, внаслідок чого знизяться внутрішні закупівельні ціни на зерно. Навіть якщо квотування експорту буде усунено наступного року, світові ціни на той час, найвірогідніше, будуть нижчими за нинішні. Отже, запровадження жорстких обмежень на експорт зерна призводить до втрат не тільки для зернотрейдерів, а й для самих виробників. На думку експерта МЦПД, ефективнішим рішенням було б встановлення квоти в розмірі близько 4 млн. т до кінця поточного сільськогосподарського року (червень 2007 року), що дало б змогу зернотрейдерам мати більше гнучкості в закупівлях.

За додатковою інформацією звертайтеся до Євгенія Ахтирко за тел. 484-4403 чи електронною поштою eakhtyrko@icps.kiev.ua.

Вісник центру є щотижневою публікацією Міжнародного центру перспективних досліджень, що розповсюджується електронною поштою. Якщо ви хочете бути внесеним до списку розсилання бюлетеня, надішліть інформацію про себе на адресу marketing@icps.kiev.ua, тел. (044) 484-4410, факс (044) 484-4402. Архів **вісника центру** зберігається за адресою <http://visnyk.icps.kiev.ua/>
Редактор **вісника центру** Ольга Львова (olvova@icps.kiev.ua), тел. (044) 484-4400. Передрук матеріалів дозволено з відома Центру.